

Lenengo Irakurbidea

aurrei euskaraz irakurtzen irakasteko

Euskelzale batek

aur euskaldunen onarako
argitaratzen duena

IMPRESA Y LIBRERÍA DE P. SANMARTÍ
Caspé, 32.—Barcelona

ATV
18335

4-6

M-4146
R-35506

ATV
18335

LENENGO IRAKURGAIA

A E I O U a e i o u

o i e a u Ai Au Ei Eu Oi Ou

ai au eu ei oi ou Ea Ae Eo Oa

la Ua Ao ea eo ia ua oa

B b	be	P p	pe
D d	de	R r	ere (leuna)
F f	efe	rr	erre
G g	ge (beti leuna)	S s	ese
J j	iota (y erdaraz)	T t	te
K k	ka	Ts ts	tse (otsoa)
L l	ele	Z z	zeda
ll	elle	Tz tz	tze (atzo)
M m	eme	X x	xe (ch francesa)
N n	ene	Tx tx	txe (ch española)
ñ	eñe		

B b P p G g

Ba Be Bi Bo Bu ba be bi bo bu

Bai bei boi bau beu bou

Ba e be a bi a be o bi e bu a

Pa Pe Pi Po Pu pa pe pi po pu

pai pei poi pa o pe a pi a pa u pi e

Pui pu a pu e.

Ga Ge Gi Go Gu ga ge gi go gu

gai gei goi gau geu

ga o ge a gi a ge o gu a ga e

Ba go a - ga be a - agi ri - be go - Bi ga - bei a -

be gi a - bi i a - I bai a - Pi pi a - Aga - Gau a -

E gi a - Goi a - gai a - o gei - i gi - gei a go -

gei e gi - Pe a - be a - goi be a - a go - o gi a.

1

bat

2

bi

3

iru

4

lau

5

bortz

D d F f J j R r

Da De Di Do Du da de di do du
dai dei doi dau deu da o da e
de a de o di a di e di o do a do e

Fa fe fi fo fu fai fei fau foi

Ja Je Ji Jo Ju ja je ji jo ju
jai jei jau joi jo a je a ju a

Ra Re Ri Ro Ru rai rei roi rau reu
rui Ra o re a ro a ri a ru a ri o

Ai de a - du gu - e ri a. - Ba re a ri - be gi ra -
da go. - Gu re - bei a - do a. - Gu - ge ra - gu re -
ja be a. - A fa ri. - I du ri - du - e ri a. - E ro a -
du - be re - ga go a. - Gu re - o gi a - gu ri a - da. -
A ra gi a. - I di a - a gi ri - da go. - Gi ro - be ro a. -
Do i - doi a - i ge ri - do a. - Di ru a - bai - du gu. -
O ju a. - I ri a - U ra - jau re gi a. - Gu re a - da -
pa go dia. - O dei a. - Ge ro a go - gei a go.

6**7****8****9****10**

Sei zazpi zortzi bederatzi amar

K k L l M m N n

Ka Ke Ki Ko Ku ka ke ki ko ku
kai kei koi kan keu ka o ke a ki a ku a

La Le Li Lo Lu la le li lo lu
lai lei loi lau leu lui al el il ol ul
ail eil oil aul eul la o le a lo a li a

Ma Me Mi Mo Mu ma me mi mo mu
mai mei moi me a mi a

Na Ne Ni No Nu na ne ni no nu
nai nei nau neu noi ne a ni a no a nu a
an en in on un ain aun ein oin eun

Gu re - ja be a - goi an - da go. - Ka li an -
ma ko a - e ma na - du. - A ma ri - be gi ra -
loi e an Ke a - be go - be re - le ku an. -
Ba li o - du - a me ka. - Be le a - da bi la -
ai re an. - Ma ki la - du gu - u ri an. - Ja ki a -
e do - ma mi a. - De na - gi be la - e gi na. -
O gi a - o be a - da - nai ga be a - ba ño .

11

ameka

12

amabi

13

amairu

14

amalau

15

amabortz

S s T t

Sa Se Si So Su sa se si so su

sai sei sau seu soi sa o se o se a si a su a

Ta Te Ti To Tu ta te ti to tu

tai tei toi tau teu te a to a ti a tu a

Ar er ir or ur as es is os us

Sa ke le an - mai te a - U so a - Or be la -
 Besoa. - Ba so a - sa ri a - soro pi la - o sa suna -
 lo ti a - ur dai a - I ku si - ge nu en - bi de an -
 ar ta ra - Jo an - ga be - Me di ku ke ta - ba ño -
 o be - da - o gi ke ta - Gu re - mai te - po li ta -
 go an - da. - Ona ni - ga ri me ta - e ta - di ru -
 ke ta. - As pi la - lo tu a - se me a - ar to a -
 e rei te a. - Ur ba sa - as ti a - e ta - az ti a.
 Os ti ko ka - us pe la - er ge la - ba sa bu ru a -
 na as tu a.

Idia doa beti goiti eta beiti. - Gure ardia
 soroan aisa dabila. - Sasian dago sugea.

16

amasei

17

amazazpi

18

emezortzi

Lla lle lli llo llu ña ñe ñi ño ñu

Ais eis ois aus eus ius ias ios eas

Air aur eur oir iur iar ear oar uar

Ak ek ik ok uk aik eik oik auk

rre rri rro rru rra rrai rrei rrau rroi

rre a rri a rru a rro a.

Ma ku rra - sa ga rra - au rri de - e rra da -
 e de rra. - Aur ki tu - ar te - ma rru bia -
 a rro ke ria - e rro tu - be rri a - sa ga rroi a -
 aus ko a - ga rra - ma rru a - bi lu rra - sa ri
 ke ta - as te sa ri - us te la - os pe - be rri ke
 ta - be rro an - da go - e lu rra - ba rre na -
 be a rra - aus pe ko a - il ko rra - na sai a -
 os ki a - e ri ta su na, - A te ra - be ar - du
 gu - os te ka - is pi llu a. - Mai te ño -
 sa bai a - so to a. - Ur te ko - be la rra - bi
 ur tu.

19

emeretzi

20

ogei

30

ogeitamar

Z z Tz tz**ZA za Ze ze Zi zi Zo zo Zu zu**

Zai zai zoi zoi zau zeu ze a zia zo a

zu a za e za e

Tza tze tzi tzo tzu

Tzai tzei tzoit zoi tzau tzeu tze a tzi a

tzo a tzu a tza o tza e

Za ku rra - za rean - lo. - E ta - e to rri
 ko - zai ku - ai ze - go zu a. - Bi zi tze ko -
 o na - de la. - I za rra - bo ta - da - lu rre ra -
 Gu ri - be gi ra tze ra - e to rri ko - di ra -
 Zi mi tza - e ta, - zo rri a. A me tza - ar bo
 la - e do - zu gai tza - da, ba ño - e ri tu
 ko - da.

E ri ot ze ko - al di a - e to rri - zai o -
 zi za ri a ri. - Zu - mai ta tze a - o na - zai e -
 Zu re - bi o tze an - du zu - gai tza - e ta -
 zu a zi - a te ra. - Ne re - au rra, utzi - nau
 zu. - Ga zu ra - e ta - ge zu rra. Ai tzu rra -
 zu ru bi an - za go en. - Be gi ra tu - be ar -
 dio zu - ze ru ra, i za rra - a gi ri - da go ne an.

Ts ts X x Tx tx

Tsa tse tsi tso tsu tsai tsei tsau tsau
tseu tsoi tse a tso a tsu a tsi a

Xa Xe Xi Xo Xu xa xe xi xo xu

Txa txe txi txo txu Txai txei txoi txau
txa o txa e txe a txi a txu a txo a

A re txe a - txi ki a - da. - Ne re - e tsai a -
e txe an - za go e na - i tsu a. - Zu re - a nai
ak, bi da li - da ku - go xo a - ku tsa - ba te
an. - A me tsa - u tsa. - E txe a - i txi a - da
go. - A tzo - i ku si - ze nu en - a tso a. -
Er le - bi - e to rri - di re - gu re - e txe ra -
e ta au tsi ki - nau te. - Txo ri - txu ri - be
za la. - Be la rra - ki ra tsa - da. - Ix te rra -
ma ku rra. - Ba ko txa - e le - gu txi - du. -
Jau tsi - za ra - be ka tu en - zo la ra. - E rri -
au - txi ki a - da - ba ño - - po li ta?. - Txo
ra tu a - zau de, - la gu na. - O ne tsi - za zu.

40

60

80

berrogei

iruetanogei

lauetanogei

Az az Ez ez Iz iz Oz oz Uz uz

Aiz auz Eiz eiz oiz a oz e az o az

a ez i az u az

Aiz ko ra - zo rro tza - e txe an - du gu -
 be ti. - Zu en - e txo la - ez du zu - au tsi ko. -
 Ba ra tze ra - ba zo a zi - oz tu ko - za ra. -
 Ur te ak - ba di tu - jai o - nai ze la - e ta -
 bi zi - nai ze ño - eiz ta ri en - ain tzine an. -
 Ai ze ak - na ra bi la - iña ra - be za la. - Oz
 pi ña - be ti - sa mi ña - ez ku rra - ez - be ti. -
 Se me ak - zi on - ez ti ki: a ma - bi ur tu -
 zai te - zu re - la ne ra. - Bi ok - bai gi na ki
 en - ori; ba ño - gu re - mu ti lak - e tzu en -
 e to rri nai. - I i zi an - na bi la - be ti - goi ti -
 e ta - bei ti. - Ar do a - zo ra ga rri a - da. -
 Jai ki - a di - na gi a, ez da ki zu - ai ta - e
 to rri - de la? - Uz ta - e ta - uz ta lla. - Ez
 ke rra - tza rra - du zu - mu ti la, pi lo ta -
 e ro ri - zai zu. - Gu re - a tso a ri - su du rra.

50

berrogeitamar

000

70

iruetan ogeitamar

Bak bek bik bok buk baik beik bauk
 bal bel bil bol bul bail beil boil baul
 ban ben bin bon bun bain bein boin baun beun

Bar ber bir bor bur bair baur

Bas bes bis bos bus bais beis baus bois
 be as bi as bo as

Bat bet bit bot but baz bez biz boz buz
 bait beit baut boit

A rre bak - bel du rra - bil do txa - ur bil
 du - bul ka tu - bar ne ko - ber tze - bir tu te-
 bor ta - bur ni a - la bur tu - bas te a - bes ta-
 bortz pa sei - baz te rra - bez tu - biz ka rra-
 boz tu - buz ta na - bat - biz co rra - bol ta ka-
 Bi al du - be a rra - be ar tu.

Ne gu an - e g una - la bu rra go - da. -
 E txe ko - bar ne ra - go an - za ra. - Uz ta-
 bil tze ko - gi ro - o na - be ar - du gu. - O tso
 ak - bel du rre an - dau de. - Baz ka ri, - txa
 rra - du te - oi ek. - Ku rai o tsu - bait ze la.

100

eun

200

berreun

500

bortzeun

Dak dek dik dok duk daik deik dauk

Dal del dil dol dul dail deil doil

Dan den din don dun dain dein daun

dar der dir dor dur das des dis dos dus

dais dair deir daus daur Dat det dit dot

daut dait deut deit doit Daz dez diz doz

duz daiz deiz dauz deuz doiz Dats dets

ditz dots duts Datx detx ditx dotx daitx

deitx doitx

Er dal dun - bat - e to rri - zau kú. - Goi ze an, - e to
 rri - duk. - Gu re, - a ai dek - i go rri - daut. - An dik-
 e der ki - jau tsi - di re. - I dor tu - da - lu rra. - Al diz
 ka - da bil tza - ai ze an - e ta - lu rre an. - Al dez tu -
 de za zu en - zu en - a be rri a - (edo patria). Bi dez
 ko. - I daz ki - (edo karta). Dar dar - Dir di ra tu. Bil
 dotx. In dar tu - Daiz ko. - Be so ko - in dar - gu zi a-
 go a na - dut. - Alderdi ona. Dantza obeki e gi te
 ko - Dirdir dago artizarra zeruan. - Guzia titiartu
 duk. Bere barnean daduzka erroak. - Aldez, edo,
 moldez egizu ori. Andik etorri dadin. - Ezdut errian
 nere etxea.

Gak gek gik gok guk Gal gel gil gol gul
 Gan gen gin gon gun gaun goin gein geun
 Gar ger gir gor gur Gair gaur goir
 Gas ges gis gos gus Gais gaus gois geis
 Gaz gez giz goz guz Gaiz geiz gauz goiz
 Gaitz geitz goitz Gax gex gox gux

Gal duz - zo a zi, gi zo na. - Gel di tu ko - da - bi de
 an. - E gun - gan - da - aur - gaix to - o ri. - Gaz te ak-
 gol de a - e ra bi lli - be ar - du te. - Gaiz ki - bi zi -
 de na - gaiz ki a go - il ko, da - I gan de ak - gor de-
 it za zu. - E dan - za zu - ur - gar bi a - i tu rri an. -
 A ra el duz - ge ro - gain - ge ra. - Ez du gu - gil tza-
 ez ta e re - ka ko a. - Goi ze an - a ger tu - zi tzai on-
 ma mo rro - bat. - Ez du gu - nai - e gur - e ze a. -
 E gin - dut - gaur - ne re - sailla. - E zu rra - go gor
 tu - zai zu e. - Gaix ta ke ri - gu zi a - be re - gor pu
 ze ko - la rru an - a ge ri - du. Go goz - a di tu, -
 zu en - ne re - e le a. - E gon - za ra - i ge ri ka? -
 Goiz - ar gi a - du gu - ba ño - gau a - i lu na.

1000

milla

5000

bortzmilla

10000

amarmilla

Fal fel fil fol ful fail foil feil faul

fan fen fin fon fun fain fein faun

Far fer fir for fur fair feir faur

Fas fes fis fos fus Jal jel jil jol jul

Jan jen jin jon Jaun jain Jar jes jis jos jus

Jas jes jos jus Jaz jez joz jiz

A fal - on do an - o a tze ra - Al fer ke ri a -
gauz - i tsu si a - da. - Fes ta - gu zi ak - gor de tu -
be ar - di re. - Far - e gin - du - ne re - a rre bak. - Au -
fa rra ga rri - de la - di o te. - Ka fe a - e da ri - go
zo a - da.

Ja rrei ki - zi tzai dan - Nai - du zu e - ja kin. - Jaun
goi ko ak - bai dazki - gauz - gu zi ak. - Nere - Jaun
Ja be - e ta - Jaun goi ko - mai te a. - Jaz ko - bi i az -
di tu gu - o rai no - zo ko - gu zi ak - be te ak. - O ju
ka - a si - zi tzai gun. - Goi ze an - goiz - e gun - jai
ki - za ra. On gi - jan - e ta - e dan - eta - e gin - lo -
o be ki. - Ja rri - zai te, Jau na. - Jo si - be ar ko -
du zu - gal tza - o ri.

Kak kek kik kok kuk Kaik keik koik kauk
 Kal kel kol kil kul Kail kaul koil keil
 Kan ken kin kon kun Kain kein kaun koin
 Kar ker kir kor kur Kair keir koir kaur keur
 Kas kes kus kis kos Kais keis kois kaus
 Kaz kez kiz koz kuz Kaiz kauz keiz
 Katz ketz kitz kotz kutz Kaitz keutz keitz
 koitz Kax kex kix kox kux Kaix keix koix

Atzo - ikusi - nituen - bidexkak - Ez da - kik -
 deus ez. As kok - i ka si - du te. - Kal te - gei a go-
 ez dut - e gin. - U rri kal du - nau te - E kar - de za
 dan. - I kus - de za gun - Au - i kas te ko a - da - As
 to - kir te na. - I ra kur le a - uz kur tu - da - El kar
 ga na tu - di re - i di ak. - Su kal de - on - bat - be a rre
 ko a - da - e txe - ba te an. - Es ker ga be a - za ra.
 Nekez doazi oiek — Kenduko zaio astoa — Aitarekin
 aстера goaz — Ikasi nai duen gazteak irakur beza —
 Au egin zuen nai zuelakotz — Ar ki tu ko - di ra -
 bekoz - be ko - e txe ko - i ra kur tza le ak - I ku
 si - du zu e - jau re gi ko - ja be a — Jar du kiz -
 gau de - ba ño - ez da kit - no la - itz e gin - be ar -
 du dan — Gan - ez di ta ken - i tzai na — Ez de za
 ket - e gin - nai - du da na.

Lak lek lik lok luk laik leik lauk leuk

Lan len lin lon lun lain laun lein leun loin

Lar ler lir lor lur Las les lis los lus

Lais leis lois laus leus Laz lez liz loz luz

Laiz lauz leiz loiz Latz letz litz lotz

lat let lit lot lut lait leit laut

Ar tu - ez di tu gu - ma ki lak; mu ti lak - e ka rri ko-
daz ki gu - Lan pi de - latz - e ta - go gor - au - e gun-
ai se - a ka ba tu ko - du zu e - Ne re - us te a - da-
ler tu ko - ga re la - sa rri. - E gun - e or tzi - (e do-
lur pe tu) - du te - lan gi le - on - e ta - az kar - bat -
e ta - bi ar - e or tzi ko - du te - ne re - la gun - laz ta-
na - Atzo leengoz ikusi nituen landan aurtengo
lursagar eder batzuek.—Liskarra eta eskanbilla
etxe batean itsusi da.—Etzara loz ase oraño.—
Baseliz au eder eta polita—Landatu dugu landare
berriak—Abereak jan du goxoki lastoa eta belar
guzia.—Gan den egunean lur-ikara izugarri bat
genuen.

Mak mek mik mok muk maik mauk

Mal mel mil mol mul mail mauk

Man men min mon mun Main maun mein moin

Mar mer mir mor mur Mas mes mis mos mus

mais maus meis Mat met mit mot mut

Maz mez miz moz muz

Mal da - o ri - latz - e ta go gor - Man do a - a mil du -
da - men di, - bei ti ra — Min tzo - zai te, gi zo na.
Bi, - e maz te ki, - o ri ek, - mer ka tu an - su min du, -
di re - Ez ta, - os ta tu an, - e dan, - ez du en, - gi zo
nik - Mer ke - e ta - u mil ki - e gin - nai, - ba da ta
zu e, - ar tu ko - da zu et.

Nak nek nik nok nuk Naik neik nauk neuk

noik Nal net nil nol nul Nan nen nin non nun

Nain naun Nar ner nir nor nur

Naz nez niz noz nuz Naiz nauz neiz noiz

Gure aitziñekoak oraikoak bezala lur-langile eta
artzainak—Gizonen artean nindagon — Gauz itsusia
da ikustea bideberrian mutiko mozkor eta zabal-
zabalik — Ilea moztu diote ederki — Samurtu dire
sagarra eta udaria — Maastian molko aunitz dire
Noiz artio egon zara an—Ondasunez betea aise bizi
da — Zinez maite dut — Burnizkoa da ori — Nunbeit
baidira Euskelzaleak—Jainkoari esker.

Pak pek pik pok puk paik peik poik pauk
 Pal pel pil pol pul Pan pen pin pon pun
 Pain pein paun Par per pir por pur
 Pas pes pis pos pus pais peis
 Paz pez poz piz puz

Al da pak.—Apaldu.—Epel^o da - ur - ori.—As pal
 di - zu en - ez nu e la - e to rri - nai.—Paz ko - e gu
 na - bes ta - an di a. — Apur - bat - i gu ri ki - (edo
 esperatu).—Men di an - i gu re ña (guarda) bi zi - da.
 — A rre ba - be ar - dun - jan — Piz tu - da - gu re -
 Jauna - e ta - gu zi ak - poz tu - ga ra. — Lur - au -
 al da pez - e do - mal daz - be te a.—Aldarea apaindu
 dugu. — Aspaldikoa - nun zinabillen. — Naspil ori
 nekez askatuko dazu.—Ezpel bat mendian.

Rak rek rik rok ruk raik reik rauk
 Ral rral rel rrel ril rril rol rrol rul rrul
 Ran rran ren rren rin rrin ron rron run rrun
 Rain raun rein Rrail rrail Ras res ris ros rus
 Raz rez riz roz ruz Raiz rauz reiz
 rat ret rit rot rut rait reit raut

Lan lasterrak lan alferrak.—Arraildu diot burua.
 — Farrez erran daut. — Elkarren. — Arras guti
 erortzeko. — Dirurik ez - baño zorrik aunitz. —
 Larruz gabeturik zagon txakur txikia.—Orrek erein
 du artoa.—Buruz eta gogoz.

Sak sek sik sok suk saik seik sauk
 Sal sel sil sol sul Sail seil saul soil
 San sen sin son sun sain saun sein
 Sar ser sir sor sur

Saz sez siz soz suz saiz seiz sauz
 Sat set sit sot sut sait seit saut

Sal-erosleak ongi saldu daku.—Sorgina zorriz bëtea.—Elkar besarkatu genuen?—Sartu ginen besoz-beso.—Iturraldeko bordarra sartu ziren lapurrak iragan urtean.—Artorik ezdugu salduko orainik.—Etxean sosik ez - goserik asko.—Deusik gabe sortzean eta ikusi zuen aren gainean. — Sorbaldean ekarriko nau.—Kapusai eder bat erosteko zeuden.—Senda zazu astoa.—Oial xurizko zamar luze bat. — Sortu ziren biak egun berean.—Zamar zuri ura soinean darabila.—Aberats batekin solas egin dut. — Saindu guziak gu bezalakoak ziren? — Itsuski. — Molsan Irrisku gaitz batean dagozi eta an-emenka doazi.

Tak tek tik tok tuk taik teik toik tauk
 teuk. Tal tel til tol tul tail teil taul.
 Tain tan ten tin ton tun taun tein toin.
 Tar ter tir tor tur tair teir taur.
 Tas tes tis tos tus tais teis taus tois.
 Taz tez tiz toz tuz taiz teiz tauz toiz.

Pillotak ederrak dire. — Geroztik ezditugu ikusi
 nai.—Bazter untan arkituko dira artalde geienak. —
 Aurten baztertu naiz ustekabez. — Mendi tontor ba-
 tean baserritar batzuek arkitu nituen. — Ezdituk
 saldu nai Eldu dire pilotariak espartzin eta galtza
 xuritan.—Ur untan diren arrainak ondatuz doazi.

Zak zek zik zok zuk zaik zeik zauk zoik zeuk
 Zal zel zil zol zul Zail zeil zaul zoil
 Zan zen zin zon zun Zain zein zaun zeun zoin
 Zar zer zir zor zur Zas zes sis zos zus
 Zais zeis zaus zois Zat zet zit zot zut
 Zait zeit zoit zaut seut Zaz zez ziz zoz zuz

Zure galdez atzo etorri ziren gizon batzuk zaldiz.
 Ez nakien zein ederki mintzo izan zen. — Zuzen ibili
 zara. Guazin emendik laster. — Asten zait mintzat-
 zen. — Goizean goizik jaiki bear ziren. — Ikus zak,
 aurra, zenbat eldu diren.

Tzak tzek tzik tzok tzuk Tzal tzel tzil tzol
tzul Tsail tzeil tzaul Tzan tzen tzin tzon
tzun Tzain tzaun tzein tzoin Tzar tzer tzir
tzor tzur Tzaur tzeir Tzas tzes txis tzos
tzus Tzaz tzez tziz tzoz tzuz

Dantzak obeki eginen du.—Bertzek eraman zuten.
—Biotzik ez zutelakotz.—Itzul adi.—Tzarkeri aunitz
egiten dire dantzetan eta jostetan.—Biotzez erran
zion.—Aitzur eta goldea arentzat.—Mutil gaizok
zubitik urera erortzen oi dire.—Zangopean paratzen
dituzte.

Tsak tsek tsik tsok tsuk Tsaik tseik tsauk
tsoik Tsal tsel tsil tsol tsul Tsail tseil tsaul
tsoil Tsan tsen tsin tson tsun tsain tseun
Tzar tser tsir Tsas tses txis tsos tsus?
Tsaz tsez tsiz tsoz tsuz

Aberatsak atsik artu gabe beti.—Lotsaz utzi ditut.
—Ezdu utsik eginen.—Arratsaldean-azken atsetan
zelarik-ikusi zuen bere aita.—Otsailan gaude.—
Itsuski egina zen.—Itsasoan urratsak eginik.—Nik
ezdakit zergatik ezdugun euskaraz irakurtzen
(leitzen) eta idazten (edo eskribitzen) Ezagutzen
zaitut-mutilzar gaiztoa.—Bizi gaitezen ongi.—Denak
pozik gelditu ziren.—Ala biz.

Xa xe xi xo xu. Xan xen xin xon xun.
 Xain xaun. Ax ex ix ox ux. Txa txe
 txe txo txu. Txal txel txil txol txul.
 Txail txeil txaul txoil. Txan txen txin.
 Txain txaun txein. Txar txer txir txor
 txur. Txair txeir txaur. Texas txes txis
 txos txus. Txaus Txais txeis. Txaz
 txez txiz txoz txuz.

Errexki eta xuxenki ibili zara.— Gutixko dut- Pixka bat goraxago ganen naiz. Eztixago egin bear duzue. Gizon gaixo ura alaxegaz zen.— Ixil-ixilik egon zaite. Nere etxea xuria da. Etxalarr'en bizi da Etxeberria.— Txori eder bat bidali daute.— Itxura gaixtoa zuen.— Txerri-kumeak eriak daude, txertatu bearrak dire.— Aro txarra izan dugu.— Aratxe eta txekorrak ongi atxiki. Etxandia Jauna.— Uraren ixurkiak.— Txarmanki dago.— Txuntxuna jo dute.— Atzo gure anaia alditxartu zen soroan.— Erenegun arkitu genuen aurtxo txiki bat etxe-aitzinean.— Gizon txirrinta da ori.— Gutxitan artzen dut bear baño geiago. Bordako gelak argi gutxikoak baño garbiak izan oi dire.— Erosi genuen txapel gorri bat gure mutikoentzat.

Bla ble bli blo blu. Bra bre bri bro bru.
Dra dre dri dro dru.

Kra (edo cra erdaraz) kre kri kro kru.
Kla kle kli klo klu. Blan blen blin blon blun.
Blas bles blis blos blus. Bras bres bris bros brus
Dran dren drin dron drun. Fra fre fri fro fru.
Fran fren frin fron frun. Fras fres fris fros frus.

Nere anaia Afrikatik etorri da. — Aitak erosi dat
blusa eder bat. — Gla gle gli glo glu. — Gra gre gri
gro gru.—Fra fre fri fro fru. Fras fres fris fros frus.
Klabelina lore polita da.—Gure baratzean baidire ar-
bolak fruitu gabekoak.—Muble aunitz saldu ditut.—
Aunitz libru eskuaraz eta erdaraz.

Pla ple pli plo plu. Plas ples plis plos plus.
Plan plen plin plon plun. Pra pre pri pro pru.
Plar pler plir plor plur. Tra tre tri tro tru.
Tral trel tril trol trul. Tras tres tris tros trus.

Letra ederra duzu.—Tresnak etxean ditugu.—
Trufa egin zioten. — Presidente jauna etorri zen. —
Probetxurik gabe gan giñan. — Nere aita empleatua
zagon.—Etsemplu au artuko duzu.—Pobreak izanik
ere arras kontentu gara.—Kristala ederra, baño leioa
itsusia. — Nik ezdut ikusi eklipsa. — Prest nago beti
ber-bera egitera.—Zilar, urre eta kobre.

- Eri luze batek baño adiskide gutiago nor
du.?—Eriotzak.
- Egiaz mintzo denak guzia sinetsiko dauzue.
Nor ezta beñere erotzen.? — Zozoa.
- Bide makurrez dabilana, argiaren beldur da;
zuzenez dabilana, ilunaren.
- Osasunaren bila baizoazke urrun, gaitzaren
begira zaude etxean.
- Aalkea begitar-tean obe da, bizkarrean baño.
Oloekin etzan, belekin jaiki, bizi luze.
- Nausia maite duenak, txakurra maite du.
- Anderea preso atxiki nai baduzu, estali zai-
zu giltzezuloa.
- Auzitan ezduzu zeren asi ezpedituzu etxean
iru zaku beterik; bat paperez, bertzea di-
ruz, azkena pazientziaz.
- Egia bi zangoen gañian dabila, gezurra ba-
tean.
- Saltzale baño ero geiago da erosle.
- Zaldia bertzeena eta ezproña berea dituenak
eginen du bide.
- Zozoak ordu batez galde geiago eginen dau-
zu, zentzudunak urte batez jardetsiren
baño.

Leen ala, orain ola, gero ezdakigu nola.
Mediak mendiaren bearrik ez, baña gizonak
gizonaren bai.

Begi bat aski du saldunak, eun ezditu sobera
erosdunak.

Arrotz erri, otso erri.

Geroa, alferraren leloa.

Guti edatea eta guti sinestea; zuurraren egi-
tea.

Nai baduk bizi min gabe, ez adi alatu gose
gabe.

Gure mandoak umerik ez, umiaren minik ez.
Miiak ezdu ezurrik austen, bañan bai autsa-
razten.

Nai duzuna erraten baduzu, nai ezduzuna
adituko duzu.

Abenduko lañoa, euria edo egoa.

Aberatsa gezur utsa, beartsua amets utsa.

Entzule onari, ele gutxi.

Agure onari, ez aterik itxi.

Arrausi lucea, lo edo gose, Txakurrak nun
miña an miia.

Dagonean bonbon, ez denean egon.

Zer duk izena

Olaxe erraiten zion jaun batek mutiko txipi bati. — Ene aitak bezala, dio erne-ernea mutikoak. — Eta aitak? Nik bezala. — Bañan zer izen emaiten daiate bazkaltzera ekararazteko.? Deusik ez, jauna; beti leena naiz.

Emazte mutu

Ikusi duzu emazte maingurik.? — Bai-Okerrrik.? Bai. — Konkorrik.? Bai. — Elkorrik.? — Guti, bañan erraiteko doa bai.— Emazte muturik.? — Egundaño. — Nik ere ez.

Etsairik andiena

Gizon moskor bati edaria utz-arazirik naiez, jaun erretorak: «Baña gizona, eztuzu bada ikusten zure etsairik andiena duzula *aguardienta*? — Bai, jauna, bai; eta artakotz dut maite.— Zer derasazu? — Jauna, ezdaukuzu urran (*kasik*) igande oroz erraiten etsairik andienak bear ditugula maitatu? — Maitatu, bai; ez ordean iretsi.

Ketxu, kexu

Zer duzu gizona? — Ketxu naiz biziki. — Nolaz.? Bi milla libera zor, biar pagatzekoak, eta sosik ez eskuetan. — Beraz ezduzu zeren kexa; zure artzedunari da kexatzea.

Zenbat etsai

Deus onik ez, edo anbat guti den osakin (edo mediku) bati auzo batek: trufaz bezala.—«Jauna, zu olako gizon eskolatua, ezbaitzara kargu zerbeitetara gutiziatzen.?—Zer nauzu, Batista, etsai aunitz badut mundu untan. — Ah, jauna, bertze munduan ere aal dukezu zenbeit.!

Leku berean

Zertako ezduzu bereala ekarri komisarioaren etxera diruz beterik arkitu duzun moltsa ori.? Berantegi zen, jauna: ilun nabarra, eta komisarioaren etxea urrunegi. — Eta biaramunean? — Deusik ez zuen barnean.

Judu solas

Gutarteko bati judu ezagun batek: «Baduzue zin kurina: urte txarra doala biziki urte au!... Nik ez dut ukan oberik. Garbiki nago, ez ote dutan jaz baño aunitz geiago emanen txiroentzat (pobrea). — Eta kurios ezbanaiz zenkat eman zinuen jaz.? — Deus ez.

Bertze judu bat, ur andi baten bazterrean zagon bere buruarekin gogoeta, nola iragan bertze alde-rat urririk, bertzeak bi soretan zoazilarik untziz. Untzi gidatzaleak galdetzen dio: — «Eta, zu jauna, etzara eldu? — Bai, bañan *zenbat* da.? — Bi sos. — To, nauk, sos orde..... zerbeit entzun, iretzat obe

izanen dena?—Obe bai segur?—Segur baiez—Zato, goazin. Uraren bertze egira (bazter) eta: «Zer zinuen, jauna, erraiteko ura.»? — Una, to, bañan oroit, adi untaz: adixkide bezala erraiten diat; eneganik bezenbat biltzen baduk bertzetarik, eagola aberasturik.

Estatua

Gizon piltzar bat, ordi (moskor) arraila, baderamate zibilak artu-ta bereala juezaren aitzinera. — Unek galdetzen dio:— Zer duzu izena?— Olakoa. — Zenbat urte? — Berrogei-ta amar. — Zer estatu? — Ikusten duzuna. — Ots trufak utzirik jardets-adazu una: zer da zure estatua?—Debrua izanik ere, ageri aal da: mozkorra.

Zor geiago

Zorriz baterik zagolakotz gizon batek ibaira (errekara) bere burua bota zuen. Beste batek au ikusita sartu zen uretara eta atera zuen, erraiten ziola. «Bizitza zor datazu.» Au entzun zuenian erran zion besteak—Jainkoa! Beste zor bat geigo.

Ostatuan

Ostatu batean bi gizon gela berean lo egin bear zuten. Batek bertzeari: «Adixkidea, zurrunkik egiten duzu.? Bertzenaz ezdatazu lo egitera utziko. — Ez, ezdut egiten. — Eta nola dakizu ori? — Leengo egun batez, orixe bara jakin naiez gau osoaz erne-erne egon nintzen eta..... ez nuen zurrunkik egin.»

Iru aratxe

Jauregi batean bazkaria zuten; inguruetakoko adixkide jauneria guziarekin maainean zelarik ango nausia, eldu zayo auzotik bere bordaria, etxe saetsera deiturik erraitera: bei bat erdi zaiola. — Zerda da gero? — Ez deus, gertatzen ez denik, jauna; bañan iru aratxe egin ditu, eta esnerik ez, bi tititan baizik; bertze biak mutu. — Egia duk? — Bai, jauna, bai. — Zato unat.» Maian zirenak jostarazi bear zituela, sararazten du bordaria bazkaltegiara eta maikiden aitzinean galdetzen dio nausiak. — Bei batek iru aratxe egin zaizkuk.? — Bai, jauna. — Eta bi tititan baizik ez esnerik. — Ez jauna. — Eta zenbat aldian dauzkak amaren edoskitzen (titiartzen).? — Bida jauna, titi esnedun bakotxatik bat. — Eta orduan irugarrena zer ari da.? — Ori, jauna, ni emen zueri nagon bezala, bazterretik begira.

Merezi zuen bezala, ongi bazkaldurik itzuli zen bordari gaizoa etxera.

Ardo maite zuen langile zurgin bat erori zen etxe gora baten egaztegitik. Il urren, atsbizi, goititu zuten eta eskaini zioten ezpañetara ur txorta bat. Zer emaiten zioten oartu orduko, begiak zabaldurik, erraten du: «Nondik bear da beraz etxe ontan erori ardo txorta bat ukaiteko? Jinkoaz, emadazue tanta bat.

Kapusaia

Jaun bat egun guzietz edana zabilan; baña ez bide zen bera oartua. Mutil bat bazuen zortzian bein arrailtzen zitzaizona. Asteleen goiz batez mutilari nausiak: «Errak, to?—Badantzut, jauna.—Kapusai bat ederra uen ik barda ere? — Ez da egia bezalakorik, jauna; zuk asteleenetan derabilazun ura dut jaunzten nik igandetan.

Ezagutzen

Adixkidea, zure bearretan naiz, ola eta ola Bortz liberako bat, otoi, presta zadazu. — Gogotik, aal banu, bañan ezdezaket. Eska zaiozu Batistari. — Ezdut ordean zu bezala ezagutzen. — Ala da, bañan zoazi aitzina; etzaitu arek ere zu ezagutzen nik bezala.

Lokar aitzinān

Mikeltxo badoa agin baten ateratzera. Gutiago min ar dezan, lokar-arazteko zer aren untzitik artzen ari delarik agin ateratzalea, Mikeltxo moltsa ateratzen du sakelatik; sos konda eta konda..... Utz-zazu ori; gero pagatuko duzu.—Bai, jauna; bañan lokartzerakoan nai dut ikusi zer diru dukedan emen..... zer gerta ere.

Ioan den astelen eguerdilik oren bat ondoxean oartzen asi dire *Baiona-n* «*la Nive*» *Kanbo-tik* eldu den ura goiti doala eta dena lur gorri, zikin, oro puzkateriaz betea. Begiz ikus aala zalu eta gaindi joaki, gero-ta zurruburru griagorekin. Metaka eldu, itsas-ura samur (aserre) denean bezala, mailka; gi-beleko maila beti aitzinekoa baino gorago. Zer da au?... Leioetarik bea, ur egiko egoiliarrak oro. Ura-ren bi bazterrak eta iru zubien gainak oren laurden batez beteak jendez. Oro arrituak, non zer ote zen eta zeri ginauden!

Anartean ura beti gaindi, oldar gaitzean: lapar, egur, abar il eta bizi, solibo, ernai zaar, laborantzako tresna, kadira, oe zomier, ateleio, zugaitza (arbola) oso errotik jali (atera), gero-ta geiago eta andiago; bei bat; zenbeit ardi; txerrikume eta urde larri...; bat segurik iru kintalez goitikoa; zaldi, asto, aate, antzara, oilo, zakur, apotzar, suge, musker ferde, an iragaiten ikusi ez dutenik ez da. Ilkuxa bat ere ba omen. Batek au ikusi, bertzeak ura. ¡Ez balinba! Nola diteke ori? Bizi ala il? Ango erasia!...

○ Eta oro bea, begiak luzatuz ureat. Una suge alimale bat, aur baten besoa bezala, lepoa goiti goratuz doala.—Bizi?—Ba, naski.—Bea zozu, gizona.—Una bertze bat, ur egirat ezin elduz ari; *bipera* (ziraua) izan bear da.—Ez.—Ba... Parasol (aterkia) giderraz batek laguntzen du sugea egiratzen. Atera orduko, an berean kali. Ureko sugeak izan bear ziren oro

edo geienak. Mendien urak lo atzeman zenbeit ere ba naski.

Sant-Izpiritako ur egi arri lauzaz estalietan omen zen biaramunean frango ageri suge etarik, mulzoka, non nai. Bearrik ez dezakete min andirik neori egin suge urekoek. Arraina ere izitu du, zoratu, naasi asoki ugaldeak; ur zikin, lurrez loditu artan ezin bizi, ala nork daki zer?—Zer nai arrain il omen da; eskur bil aala bazen tokitan, urak apaltzearekin (beititzearekin), pentze eta landa zilo batzuetan geldituak.

Amarrain, kolaka eta bertze, zaretaraka atzeman dutenak omen dire, Baionatik Milafrangan arat. Etarik batek ziola: «Ogi ez arto, ez belar, bertze deus ez badugu zeren igurik aurten, goazin, egur eta arrain potxi bat bederen dukegunez.» Ez da jostetarik or. Izigarriko makurrak izan bear dire: Ur egiko errekolta (uzta) guziak gal. Lurrak oro itsuski zikinduak beere autan loi gorriz eta purruskeriaz. Usten, garbitzen, soro potxi bat bederen emaitheo eineratzen, zer lana! Ur egiz egi, goiti joanago eta galze andiangoak ez ote diren, oro beldur, Itxura guzien arabera, pentze eta ianda osoak, lur erabili zenbat ez duke urak ereman burrustan?

Ainbertzetarainoko lur andana derama urak itzulipurdika mendi aldetik itsas alderat. Baionan untziak betez artzen zuten egitik ura, ikusteko zertsu zaukan eta zein lodi. Erdinkala lur zolarat zoan bereala. Zenbait orgatara joan aal baita or arat! Astelen

arratsalde guzian deus garbitasunik ezin jakin da Baionan. Arratsalde eta gau guzia iraun du izigarriko ur jauste orrek zer naiz zeramala.—Bizi direnen oroitean egundaino neork ez duela eskualde autan olakorik ikusi, zioten orok. Elur urtze edo eurite andi, luze batzuen ondotik irian eta orotan urak ateratzen ba; bainan ez olakorik.

Non zer ote da gertatu? Biaramun arte, garbitasunik deus ezin jakin dugu.

(*Eskualduna*. - ekeinen 6. an — 1913).

